

waterschap
**vallei en
veluwe**

Verloren Beek gezien vanaf het Klarenbeeksepad.

Nummer 4
Juni 2020

Nieuwsbrief Lampenbroek

Informatieavond uitgesteld

In deze periode zou een informatieavond plaatsvinden om u op de hoogte te brengen van actuele zaken in het Lampenbroek. Het coronavirus zorgt voor verandering van onze planning. Aan bod zou een inrichtingsschets komen, waarvan we denken dat op deze wijze het gebied toekomstbestendig wordt ingericht.

De nieuwe inrichting is gebaseerd op herstel van natte natuur en inspelen op klimaatverandering. Eveneens zouden de uitgevoerde onderzoeken in het gebied aan bod komen: welke muggen zijn er en hoe is het gesteld met de bodemopbouw? Dat houdt u nog tegoe, maar omdat we u graag aangehaakt houden, ontvangt u deze nieuwsbrief.

Hierin staat veel achtergrond informatie over het gebied en ook de historie komt aan bod. Het projectteam zit niet stil en werkt achter de schermen door om de eerste inrichtingsschets te verbeteren, zodat we tijdens de informatieavond een meer gedetailleerde schets kunnen laten zien. De voorgestelde veranderingen in het gebied worden doorgerekend met hydrologische modellen. Daarmee krijgen we zicht op de te verwachten grondwaterstanden.

We benadrukken dat dit een schets is en dat veranderingen nog altijd mogelijk zijn. Wanneer de informatieavond wel plaatsvindt, is nu nog niet aan te geven. We volgen daarbij de richtlijnen van het RIVM. Naar verwachting wordt dat september. Zodra hierover meer duidelijkheid is, ontvangt u onze uitnodiging om hierbij aanwezig te zijn. Een excursie in het gebied om uitleg te geven wat de plannen inhouden is eveneens in voorbereiding. Ook hier geldt dat we nog niet weten wanneer dat kan. Verder wensen wij u sterkte en gezondheid in deze bijzondere tijd.

 provincie
Gelderland

Cultuurhistorie

LINK DRONEFILM

We maakten in de eerste week van mei een filmpje boven het projectgebied.

Daarbij fungeren de watergangen als gids.

Het is een aanrader deze beelden te bekijken:

www.vallei-veluwe.nl/

lampenbroek. Onder 'Meer

weten' klikt u onderin op

"Dronefilmpje mei 2020".

In deze nieuwsbrief besteden we aandacht aan de historie van het gebied. Dit keer Deel 1: Lampenbroek in de Gouden Eeuw

Op de plek van Polveensweg 21 lag toentertijd herberg 'De Leere Lampe', de naamgever van het Lampenbroek. De herberg lag aan de weg van Beekbergen naar Zutphen, in het beekdal van de beek die nu nog vanaf Beekbergen via het huidige Klarenbeek richting Voorst stroomt en daar in de IJssel uitmondt.

De aanduiding 'broek' slaat op broekland. Dat was laag gelegen land bijvoorbeeld langs een beek. Sommige stukken broekland konden worden begraasd in drogere perioden. Was broekland met bos begroeid, dan werd het een broekbos genoemd.

Lang geleden vestigden boeren zich op hogere delen in het landschap. Hooggelegen grond werd als akker gebruikt, lager gelegen delen

Koolhoop en kolenbranders. Voor de bewerking van koper waren enorme hoeveelheden houtschool nodig. Elzenhout was daar kennelijk heel geschikt voor.

als wei- en hooiland. Moerassige laagten werden geleidelijk ontwaterd en in gebruik genomen. Er brak een periode aan van welvaart en ondernemingszin. Denk daarbij aan de opkomst van vele watermolens op de Veluwe.

Om belasting op onroerend goed te kunnen innen werden in 1648 eigenaren van percelen opgetekend in het zogenaamde verpondingskohier. De uit Vaassen afkomstige kopermolenaar Jan van Steenberg was eigenaar van de 'Leere Lampe' die hij verpachtte aan Frerick Everts. In 't Zindersche broek, wat we nu het Lampenbroek noemen, bezat Steenberg ruim vijf hectare land begroeid met elzen en werven. Wervenhout was een combinatie van hardhout (eiken) en weekhout (elzen).

Omliggende percelen waren veelal gemeenschappelijke gronden, gelegen in een buurtschap ook wel marke genoemd. In mei 1638 kreeg Steenberg van de bestuurders van de 'Marke Appen' toestemming om bij 'de Leere Lampe' houtschool te branden, daar waar het elzenhout groeide. Als tegenprestatie moest hij een ton dik bier voor de volgende markevergadering aanleveren.

Een vervolg leest u in de komende nieuwsbrieven

Tekst: Eefje Huisman en Marten Brascamp

Omgeving Lampenbroek door J. van Lindt. In het midden de Leere Lampe 1651. Bron: Gelders Archief

Slechte paden bestaan niet

Wilt u toekomstige
nieuwsbrieven ontvangen?
Stuur dan een e-mail naar
lampenbroek@
vallei-veluwe.nl

De klompenpaden in Nederland zijn een initiatief van Landschap Erfgoed Utrecht en Landschapsbeheer Gelderland (SLG). Het zijn cultuur-historische wandelroutes die zo veel mogelijk over onverharde paden gaan. Inmiddels kent ons land 120 klompenpaden. De gezamenlijke lengte is 1.845 km. In het Lampenbroek ligt zo'n fraai wandelpad er sinds september 2017: het Klarenbeeksepad. SLG-Werkgroep Dijk Frits Dijk vertelt er trots over.

Samenwerking

"Het Comité Dorpsverfraaiing Klarenbeek en Klarenbeeks Belang maakten zich sterk voor het Klarenbeeksepad. Het startpunt is bij restaurant Pijnappel of station Klarenbeek. De afstand is in te delen in 9, 13 en 15 km. Onze werkgroep realiseerde met Landschapsbeheer Gelderland het pad in ongeveer anderhalf jaar.

Kroonjuwelen

Bijna alle grondeigenaren waren positief om hun grond open te stellen voor het pad. Zij zijn de kroonjuwelen waar we zuinig op moeten zijn. Zonder hen hebben de paden geen bestaansrecht. Ondanks de zorgvuldigheid vergaten we één eigenaar te benaderen. Folders waren gedrukt, infoborden klaar. Plotseling een telefoontje: "wat doen jullie op mijn grond?" Maar het is goed gekomen.

Overstappen

Bijzonder is dat het pad op een klein stukje na onverhard is. Als het nat is kan het soppen. Maar zoals een goede wandelaar zegt: slechte paden bestaan niet, slecht schoeisel wel. Door de routeverkorters kies je welke afstand je wil lopen. Je kunt onderweg overstappen naar het Albapad en binnenkort naar het nieuwe Beekweidepad in Voorst. 50 bezoekers per week zijn er wel. De Klompenpaden-app is gratis te downloaden via de app store. Je kunt ook een brochure kopen bij restaurant Pijnappel.

Vrijwilligerswerkzaamheden

Onze werkgroep bestaat uit vier personen. Als het nodig is steken we de handen uit de mouwen. We hebben er niet veel werk aan, zwerfvuil komen we nauwelijks tegen. Af en toe vervangen we een informatiebordje. En als er maaiwerkzaamheden zijn heeft Landschapsbeheer een maaimachine of andere gereedschappen op een centraal punt staan die wij kunnen gebruiken."

Melden

Wandelaars die iets opmerkelijks zien kunnen dat melden bij Landschapsbeheer Gelderland: info@landschapsbeheergelderland.nl, Comité Dorpsverfraaiing Klarenbeek of Klarenbeeks Belang: info@klarenbeeksbelang.nl.

Teun Spek stelt zich voor

"Als geboren en getogen Veluenaar vind ik het erg fijn om in Gelderland te kunnen werken. Dat doe ik al meer dan 20 jaar. Waarbij grondwater en de daarvan afhankelijke natuur mijn specialisme is. Ik kom graag buiten en ken daarom bijna alle grondwater afhankelijke natuurgebieden in Gelderland. De gebieden in en langs de Oost-Veluwe en in de Zuidelijke IJsselvallei maken daar een belangrijk deel van uit. Hierdoor kan ik gebieden en watersystemen goed vergelijken. Veldkennis en de daarbij behorende metingen van grondwaterstanden zijn daarbij belangrijk. In

het projectteam van Lampenbroek probeer ik die kennis en ervaring in te zetten om tot een mooi plan te komen. Hierbij werk ik namens provincie Gelderland als projectleider water, natuur en landschap, natuurlijk samen met het waterschap en met mijn collega's die zorgen voor grondaan-koop en kavelruil. Een gedragen plan kan alleen maar tot stand komen in overleg met de mensen die wonen en werken in het gebied."

Rijke verscheidenheid aan plantensoorten

WAT IS LAMPENBROEK?

Het Lampenbroek is een prachtig natuurgebied met natte, bloemrijke hooilanden, houtwallen en vochtige bossen. Het gebied wordt gevoed door grondwater vanuit het Veluwemassief. Om in te spelen op de gevolgen van klimaatverandering en de leefomgeving van mensen, dieren en planten te verbeteren, herstellen en vergroten we het Gelders Natuurnetwerk.

In 2019 deed Natuurmonumenten mee aan een proef van de provincie Gelderland om de bloemrijkdom van graslanden te vergroten. In het projectgebied van Lampenbroek werden hiervoor ook enkele percelen ingezet. De eerste resultaten zijn bekend. In Nieuwsbrief 2 besteedden we hier aandacht aan.

Ondergrondse reis

Wandelend door het oude landschap van Lampenbroek kun je een grote variatie aan kleurrijke en bijzondere bloemen en blauwgroene grasachtigen tegenkomen. Vooral in de twee percelen blauwgrasland - vanwege de blauwgroene kleur - in het noordelijk deel van het natuurgebied. De soortenrijkdom op deze percelen heeft het Lampenbroek te danken aan het schone water dat uit de bodem omhoog welt. Water dat ooit als regenwater op de Veluwe viel en na een ondergrondse reis van honderden jaren weer aan de oppervlakte komt. Juist hier in het Lampenbroek is de kwelinvloed groot. Net als elders in het land verdween op de andere percelen van het Lampenbroek de bijzondere plantengroei. Door verlaging van het grondwaterpeil en veelvuldige bemesting, groeit het gras welig op de huidige landbouwpercelen en kreeg het hier de overhand.

Graslandproef-Lampenbroek (foto: Karl-Eichhor).

Rokjes

In het oude bos groeien nog planten die kenmerkend zijn voor oude bossen. Op de bosbodem bloeien in het vroege voorjaar de bosanemonen en wat later de gewone salomonszegel - met sierlijk hangende bloemen die als rokjes aan de gebogen steel hangen. Langs de bosranden en op de lichte open plekken in het bos bloeien de zeldzame tweestijlige meidoorns in mei en de nog zeldzamer roze bloeiende viltroos wat later, rond juni. De rode bessen en bottels later in het seizoen zijn geliefd voedsel voor vogels.

Knoopkruid

(foto: Eric Bergmeester)

Bosanemoon (foto: Evert Veenendaal).

Grote ratelaar
(foto: Geurt Besselink)

Gewone dotterbloem
(foto: Ben Walet)

Zeldzaam

De beide blauwgraslandpercelen zijn soortenrijk. Hier groeien verschillende typische grasachtigen, die kenmerkend zijn voor deze graslanden: tandjesgras, zeldzame zeggesoorten als paardenhaarzegge, vlozegge en andere iets minder zeldzame als sterzegge en blauwe zegge. In april bloeit het violetkleurige moerasviooltje en de kleine valeriaan met wit-rose schermbloemen. Vanaf mei de geel bloeiende grote ratelaars, een halfparasiet op grassen. En ook het kleine witte bloempje van schildereprijs. In juni meerdere soorten orchideeën: de gevlekte orchis en de rietorchis, beide roze bloeiend en de moeraswespenorchis wit met rood. Vanaf juni tot aan de herfst bloeit knoopkruid met paarsrode bloemhoofdjes. Noemenswaardig is ook moerasbasterdwederik - met kleine lichtroze bloem in juli - een moerasplant die overal in Gelderland zeer zeldzaam is geworden.

Kenmerkende bloem

In en langs greppels in het voormalig agrarische gebied - op oude perceelgrenzen - bloeien in april mei de gele bloemen van de gewone dotterbloem en in juni staan hier de rode wateraardbei en het paarsrode knoopkruid te bloeien. Op de graslanden - die in verschillende fasen van ontwikkeling zijn, afhankelijk van hoe lang deze uit de landbouw zijn - bloeien grasachtigen als zwarte zegge vanaf april tot juli en veldrus van juli tot oktober. En wijdverbreid over deze graslanden bloeien hier de rode of witte bloemen van de echte koekoeksbloemen vanaf mei, een kenmerkende bloem van hooilanden, die door ontwatering en zware bemesting vaak is verdwenen.

kende bloem van hooilanden, die door ontwatering en zware bemesting vaak is verdwenen.

Bloemrijk

Bé Hofenk - lid van de klankbordgroep en bewoner bij het Lampenbroek - weet nog hoe het er vroeger uitzag. Het beeld dat het Verloren Beekje nog ondiep kronkelde door het landschap, tussen zijn melkveebedrijf en het Lampenbroek. Hij is hier opgegroeid. "Het waren bloemrijke hooilanden, dotterbloemen - echt van die dikke gele - en van alles stond daar te bloeien. Heel kleurrijk! Het was gewoon een soortenrijkdom van blauwgrasland. Die orchideeën zijn wel iets apart, die bloeiden toen in ruime hoeveelheden. Niet overal, maar wel op specifieke plekken. Het is allemaal veranderd toen de beek is gekanaliseerd, de ontwatering en met het intensief mesten en intensief maaien. Toen is de bloei uiteindelijk weggeraakt. Ik zou graag weer willen zien hoe het vroeger was."

Gewone salomonszegel (foto: Ben Walet).

Uitgave van Waterschap Vallei en Veluwe, Steenbokstraat 10 | 7324 AX Apeldoorn | Telefoon 055 - 5 272 911
E-mail waterschap@vallei-veluwe.nl | **Internet** www.vallei-veluwe.nl | **Vormgeving** team communicatie
Foto's Waterschap Vallei en Veluwe, Natuurmonumenten | **Juni 2020**
 Aan informatie in deze nieuwsbrief kunnen geen rechten worden ontleend.

Waterschap Vallei en Veluwe zorgt voor veilige dijken, schoon en voldoende oppervlaktewater en gezuiverd afvalwater in het gebied tussen IJssel, Nederrijn, Utrechtse Heuvelrug en Randmeren. Samenwerken en vernieuwen zijn essentieel in ons werk.